Η παράδοση λέει ότι οι δυσκολίες των πρώτων ημερών του πολέμου ανάγκασαν τους Σπαρτιάτες να προσφύγουν στο Μαντείο των Δελφών, ο χρησμός έλεγε να πάρουν σύμβουλο έναν Αθηναίο. Οι Αθηναίοι που δεν ήθελαν να κυριαρχήσουν οι Λακεδαιμόνιοι τους έδωσαν έναν γραμματοδιδάσκαλο που φαινόταν κουτός και κουτσός από το ένα πόδι, τον Τυρταίο. Η παράδοση ότι ο Τυρταίος ήταν Αθηναίος αμφισβητείται.

Σύμφωνα με την παράδοση, λοιπόν, αφού ο Τυρταίος ήρθε σε επαφή με τους Λακεδαιμόνιους άρχοντες άρχισε να συναθροίζει πολίτες όπου τους τραγουδούσε τις ελεγείες, τα έπη και τους στίχους του. Ένα από τα ποιήματα αυτά έγινε κατά κάποιον τρόπο ο εθνικός ύμνος της Σπάρτης και του οποίου τα λόγια είναι:

Εμπρός της λεβεντογεννήτρας Σπάρτης παιδιά
που κατάγεστε από πατέρες πολίτες,
με το αριστερό χέρι την ασπίδα προβάλλετε
και με το δόρυ γενναιόψυχα βάλλετε,
χωρίς να λυπάστε τη ζωή σας.
Διότι αυτό δεν είναι πατροπαράδοτο στη Σπάρτη.

Ορισμένοι στίχοι από το ποίημα *Υποθήκαι* έχουν διασωθεί:

Είναι ωραίο να έχει σκοτωθεί ο γενναίος άνδρας
αφού έπεσε ανάμεσα στους προμάχους, αγωνιζόμενος για την πατρίδα του.
Ενώ είναι το πιο ανίερο απ' όλα να γίνεται φτωχός,
αφού εγκαταλείψει την πόλη και τα εύφορα χωράφια του
γυρίζοντας εδώ κι εκεί με την αγαπημένη μητέρα του,
το γέροντα πατέρα του και τα μικρά του τα παιδιά και τη νόμιμη σύζυγό του.
Γιατί μισητός θα είναι σ' εκείνους προς τους οποίους θα έλθει,
υποκύπτοντας στην ανάγκη και στη στυγερή φτώχεια.
Και το γένος του ντροπιάζει και τη λαμπρή θωριά προσβάλλει
και τον ακολουθεί κάθε ατίμωση και προσβολή
Αλλ' αν έτσι για τον περιπλανώμενο άνδρα δεν δείχνεται
καμιά φροντίδα, ούτε σεβασμός, ούτε πρόνοια ούτε ελεημοσύνη,
τότε με αντρειοσύνη γι' αυτή τη γη ας πολεμούμε, και για τα παιδιά μας
ας πεθάνουμε, μη λογαριάζοντας τη ζωή μας